

Zásady sebaobrany

TÉMA ČÍSLA III Nezávislý Inštitút ekonomických a spoločenských analýz INESS upozorňuje, čo by vláda v čase krízy mala a nemala podniknúť.

Je jasné, že z tejto krízy niet bezbolestného úniku. To vedú aj vlády, ktoré sa predhávajú v prijímaných opatreniach, len aby upokojili trhy a stlmili dopady problémov. Málokto spochybňuje prijímané opatrenia a hlasy oponentov zanikajú vo víre nových a nových opatrení a summitov a novovznikajúcich kontrolných orgánov...

Ako na to. Čo teda robiť, aby bolo Slovensko čo najlepšie pripravené na prípadné dopady globálnej finančnej krízy? V oblasti monetárnej politiky už nespravíme nič - keďže tieto právomoci sme už reálne posunuli do Európskej centrálnej banky. Vláda však môže prijať opatrenia, ktoré môžu pomôcť občanom i podnikom lepšie ustáť turbulencie, ktoré sa dotknú každej krajiny. Avšak snaha tmiť bolesti krízy bez podávania liekov je plytvaním energiou. Preto zoznam opatrení, ktoré považujeme za podstatné, neobsahuje len odporúčania, čo by vláda mala robiť, ale aj čomu by sa mala vyhýbať. Zhrnuli sme ich pod názvom „Krizové desatoro“.

- 1. Konať s chladnou hlavou** a neprijímať nepremyslené riešenia bez predchádzajúcej dôkladnej analýzy. Kríza nie je prievan, ktorý zajtra pomínie.
- 2. Šetriť v štátnom rozpočte a zefektívniť nakladanie s verejnými financiami.** Zmraziť časť výdavkov štátneho rozpočtu a vytvoriť tak rezervu z dôvodu hrozby neaplnenia očakávaných daňových príjmov. Vláda by nemala riešiť výpadky daňových zdrojov ďalším zadlžovaním sa. V čase krízy, ktorej rozsah nie je známy a v prostredí zvyšovania úrokových nákladov dlhu, nie je vhodným riešením zadlžovať budúce generácie.
- 3. Nezačínať projekty náročné na verejné financie.** Negatívnym príkladom je budovanie širokorozchodnej železnice, či výstavba novej jadrovej elektrárne. Úplne bez rácia sú výroky o finančne extrémne náročnom znárodňovaní energetických podnikov. PPP projekty síce umožňu-

jú rozloženie nákladov investície na dlhšie obdobie, ale zväzujú ruky ďalším vládam zvyšovaním mandatórnych výdavkov. Okrem toho, že tieto projekty sú finančne náročné, môžu prípadné problémy vyplývajúce z finančnej krízy zastaviť ich realizáciu alebo ohroziť ich rentabilitu, čím sa môžu stať finančnými čiernymi dierami.

4. Znižovať mieru trhovej regulácie tak, aby sa slovenská ekonomika mohla čo najrýchlejšie prispôbiť novým trendom a podmienkam reštrukturalizovaného svetového hospodárstva. Podnikateľské prostredie nezhoršovať, ale zlepšovať odstraňovaním byrokratickej záťaže a zlepšovaním vymožitelnosti práva.

- 5. Nesľubovať nemožné** a reálne popísať skutočný stav slovenského finančného sektora. Vláda zdroje na splnenie neobmedzených garancií vkladov v bankách nemá. Dôveru obyvateľstva by mala podporovať dôkladným informovaním o stave finančného sektora.
- 6. Nezvyšovať minimálnu mzdu** a nezvyšovať legislatívnu ochranu zamestnancov. Udržanie konkurenčnej výhody menej nákladnej a flexibilnej pracovnej sily je podstatné pre všetkých slovenských zamestnávateľov. Dá sa tiež predpokladať ďalšia vlna presunu výroby z podnikov sídliačich v západných krajinách v snahe znižovať výrobné náklady. Vláda by mala spraviť všetko preto, aby sme sa z máp investorov ne-stratili.
- 7. Neotvárať druhý pilier.** Demografické dôvody, pre ktoré bol zavedený, kvôli kríze rozhodne nepominuli. Kríza nepredsta-

Kríza nie je prievan, ktorý zajtra pomínie:
Richard Ďurana, INESS

vuje kolaps systému kapitálového zhodnocovania úspor, výkyvy a pokles akciových trhov sú prirodzenou súčasťou tohto dlhodobého systému sporenia.

- 8. Pokles ekonomickej aktivity nestimulovať vládnym dopytom** ale znižovaním daní. Zníženie dane z pridanej hodnoty či spotrebných daní by podporilo súkromný dopyt zvýšením kúpyschopnosti obyvateľstva.
- 9. Neprijímať opatrenia za účelom boja s infláciou (rastúcimi cenami) v podobe regulácie alebo zmrazovania cien.** Takéto opatrenia môžu viesť k nedostatku tovarov a služieb a narušeniu cenového mechanizmu, ktorý je nevyhnutný pre efektívnu alokáciu zdrojov v hospodárstve.
- 10. Nezachraňovať vybrané podniky** a odvetvia na úkor daňových poplatníkov. Okrem morálneho aspektu treba prihliadať na skutočnosť, že takto vynaložené prostriedky budú chýbať v iných, výkonnejších odvetviach slovenského hospodárstva.

Richard Ďurana
INESS